

Teismo praktikos rinkinys

Byla C-117/10

**Europos Komisija
prieš
Europos Sąjungos Tarybą**

„Ieškinys dėl panaikinimo — Valstybės pagalba — EB 88 straipsnio 1 ir 2 dalys — Lenkijos Respublikos teikiama pagalba žemės ūkio paskirties žemei įsigyti — Europos Sąjungos Tarybos kompetencija — Esama pagalbos schema — Lenkijos Respublikos įstojimas į Europos Sąjungą — Iki įstojimo teikta pagalba — Atitinkamos priemonės — Dviejų pagalbos schemų neatsiejamumas — Aplinkybių pasikeitimas — Išimtinės aplinkybės — Ekonomikos krizė — Akivaizdi vertinimo klaida — Proporcingumo principas“

Santrauka – 2013 m. gruodžio 4 d. Teisingumo Teismo (didžioji kolegija) sprendimas

1. *Valstybių teikiama pagalba — Tarybos įgaliojimai pagal leidžiančią nukrypti nuostatą išimtinėmis aplinkybėmis patvirtinti pagalbą — Vykdyto sąlygos — Suinteresuotosios valstybės narės kreipimasis į Tarybą prieš Komisijos sprendimo pripažinti pagalbą nesuderinama su bendrąja rinka priėmimą ir sprendimo priėmimas per trijų mėnesių terminą — Riba — Ankstesnio Komisijos sprendimo ar veiksmo veiksmingumo panaikinimas (EB 88 straipsnio 2 dalis (dabar—SESV 108 straipsnio 2 dalis))*
2. *Valstybių teikiama pagalba — Tarybos įgaliojimai pagal leidžiančią nukrypti nuostatą išimtinėmis aplinkybėmis patvirtinti pagalbą — Vykdyto sąlygos — Neatsiejamai su Komisijos jau pripažinta nesuderinama su vidaus rinka pagalba susijusi pagalba — Pagalba, suteikta iki Lenkijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą — Teisinio saugumo principo laikymasis — Ribos — Esminis ekonominių ir finansinių aplinkybių pasikeitimas*
(EB 87, 88 ir 89 straipsniai (dabar SESV—107, 108 ir 109 straipsniai); 2003 m. Stojimo akto IV priedo 4 skyrius)
3. *Ieškinys dėl panaikinimo — Pagrindai — Piktnaudžiavimas įgaliojimais — Sąvoka*
(EB 230 straipsnis)
4. *Žemės ūkis — Konkurencijos taisyklės — Pagalba — Tarybos atliktas pagalbos patvirtinimas pagal leidžiančias nukrypti nuostatas — Teisminė kontrolė — Ribos — Tarybos sprendimas dėl Lenkijos valstybės teikiamos pagalbos žemės ūkio paskirties žemei įsigyti patvirtinimo, kurį ji turi priimti po ekonomikos ir finansų krizės— Akivaizdžios vertinimo klaidos nebuvimas — (EB 88 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa (dabar SESV 108 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa))*
5. *Valstybių teikiama pagalba — Tarybos teisė pagal leidžiančią nukrypti nuostatą išimtinėmis aplinkybėmis patvirtinti pagalbą — Veikimo sąlygos — Proporcingumo principo pažeidimas — Nebuvimas — Aplinkybės, į kurias reikia atsižvelgti (EB 88 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa (dabar SESV 108 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa))*

1. Nors EB 88 straipsnio 2 dalies ketvirtoje pastraipoje numatyta, kad Komisija priima sprendimą, jei Taryba per tris mėnesius po valstybės narės prašymo laikyti, kad valstybės pagalba yra suderinama su bendrąja rinka, pateikimo savo požiūrio nepareiškia, ši taisyklė taikoma tik tais atvejais, kai Komisija yra jau pradėjusi EB 88 straipsnio 2 dalyje nurodytą procedūrą, bet dar nėra priėmusi sprendimo pripažinti pagalbą nesuderinama su bendrąja rinka. Iš tiesų iš EB 88 straipsnio 2 dalies trečios ir ketvirtos pastraipų formuluotės matyti, kad šiuo Tarybos kompetencijos įgyvendinimo laiko apribojimu siekiama tik vengti to, kad Komisijos pradėtos procedūros sustabdymas dėl kreipimosi į Tarybą nebūtų tęsiamas ilgą laiką ir taip paralyžiuojami Komisijos veiksmai ir susilpninamas EB 87 ir 88 straipsniais jai suteiktas pagrindinis vaidmuo pripažįstant galimą pagalbos nesuderinamumą.

Beje atsižvelgiant į ESV sutarties Komisijai suteiktą pagrindinį vaidmenį pripažinti galimą pagalbos nesuderinamumą su vidaus rinka, EB 88 straipsnio 2 dalies trečioje pastraipoje numatytas išimtinis ir ypatingas atvejis, todėl Tarybai šia nuostata suteikti įgaliojimai yra aiškiai išimtinio pobūdžio. Vadinas, ši nuostata neabejotinai turi būti aiškinama griežtai.

Dėl EB 88 straipsnio 2 dalies trečios ir ketvirtos pastraipų nuostatų, pagal kurias, pirma, valstybės narės kreipimasis į Tarybą trims mėnesiams sustabdo Komisijos vykdomą tyrimą ir, antra, per šį terminą Tarybai nepriėmus sprendimo, jį priima Komisija, reikia nurodyti, kad šios nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad praėjus šiam terminui Taryba nebeteri kompetencijos pagal minėtą trečią pastraipą priimti sprendimo dėl atitinkamos pagalbos. Todėl, jeigu atitinkama valstybė narė, remdamasi EB 88 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa, nepateikė Tarybai jokio prašymo, Taryba negali vykdyti jai pagal šios nuostatos trečią pastraipą suteiktų išimtinių įgaliojimų, kad tokią pagalbą paskelbtų suderinama su vidaus rinka.

Toks aiškinimas leidžia išvengti sprendimų, kurių rezoliucinės dalys prieštarautų viena kitai, priėmimo ir taip prisideda prie teisinio saugumo.

Taryba juo labiau negali panaikinti Komisijos sprendimo pripažinti pagalbą neteisėta veiksmingumo, pagal EB 88 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą pripažindama suderinama su vidaus rinka pagalbą, skirtą tam, kad neteisėtos pagalbos gavėjams būtų kompensuotas minėtu sprendimu nurodytas jos grąžinimas.

(žr. 34, 35, 51–54, 57 punktus)

2. Taikant EB 88 straipsnio 2 dalį Tarybos ir Komisijos atitinkama kompetencija atribojama taip, kad, pirma, Komisijos kompetencija būtų vykdoma kaip pagrindinė, o Taryba būtų kompetentinga tik išimtinėmis aplinkybėmis. Antra, Tarybos kompetencija, kurią vykdydama ji gali savo sprendimu nukrypti nuo kai kurių Sutarties nuostatų valstybės pagalbos srityje, turi būti vykdoma laikantis nustatytų laiko apribojimų. Trečia, kai Komisija ar Taryba galutinai nusprendžia dėl nagrinėjamos pagalbos suderinamumo, kita iš šių dviejų institucijų negali priimti šiuo klausimu priešingo sprendimo.

Tokiomis aplinkybėmis nelabai svarbu, ar pagalba, dėl kurios priimtas Tarybos sprendimas, yra esama, ar nauja pagalba. Iš tiesų Komisijos sprendimo veiksmingumas paveikiamas ne tik tada, kai Taryba priima sprendimą, kuriuo ta pati pagalba, kaip ir ta, dėl kurios jau nusprendė Komisija, pripažįstama suderinama su vidaus rinka, bet ir tada, kai pagalba, dėl kurios Taryba priėmė sprendimą, skirta tam, kad neteisėtos pagalbos, pripažintos nesuderinama su vidaus rinka, gavėjams būtų kompensuotas Komisijos sprendimu nurodytas jos grąžinimas. Šiomis aplinkybėmis antroji pagalba yra taip neatsiejamai susijusi su anksčiau Komisijos konstatuota nesuderinama su vidaus rinka pagalba, jog reikalavimas skirti šias pagalias, siekiant EB 88 straipsnio 2 dalies taikymo tikslų, atrodo labai dirbtinis.

Tokiomis sąlygomis kai, vykdydama savo pagal EB 87 ir 88 straipsnius turimą kompetenciją, Komisija priima gaires, kuriose nurodyta, kaip ji ketina įgyvendinti pagal tuos pačius straipsnius savo naujos pagalbos arba esamos pagalbos schemos vertinimo įgaliojimus, ir siūlo valstybėms narėms atitinkamas priemones, reikalingas vidaus rinkai palaipsniui plėtoti arba jai veikti, ir kai šioms priemonėms valstybė narė pritaria, ir todėl jai jos tampa privalomos, pareigos, atsiradusios valstybei narei pritarus šioms pasiūlymams, yra susijusios tik su esamomis pagalbos schemomis ir netaikomos naujai pagalbos schemai, kurią atitinkamai Taryba gali laikyti suderinama su vidaus rinka.

Tačiau Taryba negali remtis vien tuo, kad pagalbos schema yra nauja, kad iš naujo nagrinėtų situaciją, kurią Komisija jau galutinai įvertino, ir taip šį vertinimą paneigtą. Taigi Taryba nėra kompetentinga nuspręsti, kad nauja pagalbos schema turi būti laikoma suderinama su vidaus rinka, kai ji taip neatsiejamai susijusi su esama pagalbos schema, kurią valstybė narė įsipareigojo pakeisti ar panaikinti, pagal EB 88 straipsnio 1 dalyje numatytą tvarką, jog reikalavimas skirti šias abi schemas, siekiant EB 88 straipsnio 2 dalies taikymo tikslų, atrodo labai dirbtinis.

Vis dėlto Komisijos atliktas šios pagalbos schemos vertinimas negali būti laikomas darančiu įtaką vertinimui, kuris turi būti atliekamas visiškai kitokiame ekonominiame kontekste nei tas, į kurį atsižvelgė Komisija. Taip yra dėl esminio aplinkybių pasikeitimo, kaip antai ekonomikos ir finansų krizės. Todėl naujos pagalbos schemos, dėl kurios valstybė narė pateikė Tarybai prašymą pagal EB 88 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą, suderinamumas su vidaus rinka turi būti vertinamas individualiai ir atskirai nuo schemos vertinimo, atlikto Komisijos atsižvelgiant į ekonomines aplinkybes, kurios buvo svarbios šios pagalbos suteikimo momentu.

(žr. 58, 60, 62, 63, 75, 76, 82, 89 punktus)

3. Žr. sprendimo tekstą.

(žr. 96 punktą)

4. Taikydama EB 88 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą Taryba turi plačią diskreciją, kurios įgyvendinimas apima sudėtingus ekonominio ir socialinio pobūdžio vertinimus, kurie turi būti atliekami Sąjungoje. Atsižvelgiant į tai, šios diskrecijos įgyvendinimui taikoma teisminė kontrolė skirta tik įvertinti, ar laikytasi procedūrinių ir motyvavimo taisyklių, patikrinti nurodytų faktinių aplinkybių tikslumui ir nustatyti, ar nebuvo padaryta teisės klaida, akivaizdi faktinių aplinkybių vertinimo klaida ir ar nebuvo piktnaudžiaujama įgaliojimais. Reikia nurodyti, jog atsižvelgiant į tai, kad ekonomikos ir finansų krizės pasekmės yra neįprastos ir nenumatomos, ir į tai, koku mastu jos apėmė Lenkijos žemės ūkį, negali būti laikoma, kad Taryba padarė akivaizdžią vertinimo klaidą manydama, kad šios pasekmės sudaro išimtinės aplinkybes, kaip tai suprantama pagal EB 88 straipsnio 2 dalies trečią pastraipą. Faktas, kad ekonomikos ir finansų krizė taip pat sukėlė didelių pasekmių kitose valstybėse narėse, nėra lemiamas, nes ši aplinkybė neturi poveikio išimtiniam šios krizės pasekmių pobūdžiui, kiek tai susiję su Lenkijos ūkininkų ekonominės situacijos pasikeitimu.

(žr. 113–115 punktus)

5. Dėl proporcingumo principo laikymosi reikia nurodyti, kad tik akivaizdžiai netinkamas remiantis EB 88 straipsnio 2 dalies trečia pastraipa priimtose priemonėse pobūdis Tarybos ketinamo siekti tikslo atžvilgiu gali turėti įtakos tokios priemonės teisėtumui. Taigi atsižvelgiant į Tarybos šiuo atveju turimos diskrecijos apimtį, jos sprendimas, kuriuo patvirtinama valstybės pagalba žemės ūkio paskirties žemei išigyti, negali būti laikomas pažeidžiančiu proporcingumo principą vien todėl, kad atitinkama valstybė narė būtų galėjusi siekti tikslų, susijusių su skurdo apribojimu Lenkijos kaimo vietovėse kitos rūšies pagalbos schema. Tačiau Tarybos turima plati diskrecija jos neatleidžia nuo pareigos vertinant atsižvelgti į anksčiau priimtas priemones, kurios skirtos būtent tam, kad būtų rasta išeitis išimtinėmis aplinkybėmis, pateisinusiomis nagrinėjamos pagalbos schemos patvirtinimą.

(žr. 130, 131, 138, 139 punktus)